

תוכנית שיתוף ציבור לתכנית האב למיס לטבע

יוני 2013

מילון מונחים

במסגרת תוכנית האב לאספקת מים לטבע הגדרו מספר מושגי יסוד:

- 1. מקווה מים תוך יבשתי** - גוף מים תוך יבשתי, עונתי או רב שנתי של מים מתוקים או מליחים זורמים או עומדים
- 2. ערכיות אקולוגית** - מדד משוקלל שמטרתו לשקף את איכות מקווה המים תוך התבססות על המגוון הביולוגי המאכלס אותו.
- 3. מערכת אקולוגית** - מערכת שאינה תלויה בקיומה במערכות אחרות, המתאפיינת בתנאים סביבתיים ייחודיים ומכילה בע"ח או צמחים עונתיים או רב שנתיים.
- 4. מקווה מים לח** (מקווה מים לח) מקום גיאוגרפי נקודתי או פרוש במרחב, או אתר לביקורי מבקרים המהווה חלק ממערכת אקולוגית ומתאפיין בתנאי סביבה נתונים, שהקיימות שלו תלויות מים (מקווה מים זורם - איתן, עונתי, אכזב; מקווה מים בריכתי - בריכות, אגמים, בריכות חורף, ביצה, אחו לח).
- 5. תלות אקולוגית** - תלות בין מרכיבי בית הגידול למים (הידרולוגיה, איכות).
- 6. טבע** - מרכיבי הסביבה מוטי מים, מקווה מים לח או שטחים פתוחים מוטי מים. אין התייחסות בשלב זה לנוף המיוצר ע"י השקיה חקלאית.
- 7. צריכת המים** (ברוטו ונטו) - הפרדה בין כמויות המים שיוצאות ממאן המים הארצי - נטו (אידי וחי לחול) לבין כמויות המים המשמשים את המערכת האקולוגית וניתנים לניצול במורד - ברוטו.
- 8. מים עיליים** - מים הזורמים על פני השטח באפיקי הנחלים.
- 9. זרימת בסיס** - זרימה שלא במהלך אירועים שיטפוניים, המושפעת מאוגר רב שנתי של אקוויפרים אזוריים, הנובע במעיינות או בדליפות פזורות לאורך האפיק, ומזין את מקטע הנחל שבמורד. זרימה זו יציבה ביחס לזרימות העונתיות, ומושפעת לרוב מרצף של שנות בצורת / שנים ברוכות ומהשפעות מלאכותיות (שאיבות) על האקוויפר שמזין אותו.
- 10. זרימות שיטפוניות** - מים הזורמים על פני השטח כתוצאה מארוע גשם, הזרימה מאופיינת בגל גאות, חשיבותה האקולוגית בעיקר בעיצוב מורפולוגיית האפיק, יצירת קשר הידראולי לאורך ציד הזרימה ומילוי חוזר של אופק החלוקים באפיקי הנחלים.
- 11. מיגוון ביולוגי** - כלל המרכיבים הביולוגיים במערכת אקולוגית ובכלל זה מבנה האוכלוסיות שלהם והאינטראקציות ביניהם
- 12. מקורות תורמים** - מקורות שמהם זורמים מים אל / דרך מקווה מים לח (מעיינות).
- 13. צרכנים** (מאגרים וקידוחי הפקה) - צרכני מים שמונעים זרימה טבעית של מים דרך בית הגידול (קידוחי הפקה, מאגרים או סכרים).
- 14. תחנה הידרומטרית מייצגת** - תחנה הידרומטרית שבינה לבין בית הגידול קיים מרחק סביר, עם מספר מינימלי של פיצולים בנחל, עם קשר הידראולי רציף, ובפרט שמרבית נפח המים שעובר דרך בית הגידול עובר גם דרך התחנה ההידרומטרית.

-
15. **החלק התחתון של הנחל** (מורד) - בישראל זהו בדרך כלל חלק הנחל המתאפיין בשיפוע מתון, באפיק רחב ועמו ובמהירויות זרימה נמוכות
16. **מצב משבר** - מצב זה לא מונח אקולוגי - זה מונח של ניהול משק המים. ללא התערבות האדם אין במערכות האקולוגיות מצבי משבר.
17. **זרימות סביבתיות** (Arthington et al., 2004) "Environmental Flows" - המוגדרות כ"זרימות המים במערכת טבעית של נחל או אגם המקיימות מערכת אקולוגית בריאה ונגזרת מהן רמה טובה של שירותים לאדם". ע
18. **שיקום** - החזרת מערכת אקולוגית למצב בריא ומאוזן שאינו מצריך התערבות ממשקית עמוקה, כגון השקיה, דישון, טיהור מים וכו'.
19. **שימור** - שמירת מערכת אקולוגית במצבה הקיים והגנה עליה מפני התערבות אנטרופוגנית.
20. במסגרת תוכנית האב יוגדרו 5 מצבי יעד עבור מקווה המים:
- **חלופת ההמשך** - שמירת המצב הקיים.
 - **שיפור מצב** - שיפור המצב בפרמטרים מסויימים.
 - **שיקום** - החזרת המערכת האקולוגית למצב בריא ומאוזן.
 - **שיחזור חלקי** - החזרת המערכת האקולוגית לפחות באופן חלקי למצב טרום פגיעה.
 - **שיחזור מלא** - החזרת המערכת האקולוגית באופן מלא למצב טרום פגיעה.